

ORGANIZAREA SPAȚIULUI TURISTIC ÎN MUNȚII BANATULUI

MARTIN OLARU

Valorificarea superioară a întregului potențial turistic al Munților Banatului, promovarea lui în circuitul turistic intern și internațional sunt posibile doar în urma organizării și sistematizării spațiului turistic, prin mărirea gradului de punere în valoare a tuturor obiectivelor turistice, prin ridicarea gradului de accesibilitate, atractivitate și înzestrarea cu noi baze de cazare și agrement.

Amenajarea teritoriului sub acest aspect trebuie tratată și în viziune perspectivă, într-o concepție sistematică, de interacțiunea dintre toți factorii care contribuie la dezvoltarea turismului.

În urma analizei amănunțite a ofertei și cererii, s-au făcut propuneri privind organizarea spațiului turistic din Munții Banatului, urmând ca amenajarea turistică să depindă de specificul zonei, de imaginea turistică pe care ne-o oferă aceasta, condiționată de integrarea armonioasă a condițiilor naturale cu cele social-culturale, cu dotările de echipament de cazare și de recreere.

1. Zonarea turistică a Munților Banatului

În zona turistică a Munților Banatului s-au folosit următorii indicatori sintetici, exprimați cantitativ sau calitativ: potențialul turistic natural; rețeaua valorilor cultural-istorice; baza materială a turismului și coeficientul ei de utilizare; ritmul, intensitatea, densitatea și direcția fluxului turistic; gruparea obiectivelor turistice și indicii de atractivitate; gradul de poluare a mediului înconjurător; specificitatea structural-compozițională; funcțiile stațiunilor turistice; tipurile de turism etc.

Zonele turistice ale Munților Banatului. Analizând întregul potențial turistic al Munților Banatului prin prisma indicatorilor menționați, s-a ajuns la delimitarea a trei zone și a 12 subzone (fig. 1): *zona Semenici* (cu subzonele: Semenici, Crivaia—Văliug, Trei Ape—Gârâna, Reșița—Secu, Munceii Dognecei); *zona Caraș—Anina* (cu subzonele: Anina, Cheile Nerei—Beușnița, Cheile Carașului—Comarnic, Depresiunea Almăjului—Cheile Minișului, Oravița—Ciclova Montană) și *zona Defileului Dunării* sau a Porților de Fier (cu subzonele: Almaș—Locva și Clisura—Defileul Dunării).

Clasificarea și ierarhizarea zonelor și subzonelor turistice. În baza ordonării entității obținute au fost situate elemente de potențial natural, cultural-istoric, poziție geografică și asociere a obiectivelor. Pentru fiecare din aceste elemente s-au obținut ierarhii parțiale care, analizate global pe

baza unui sistem de punctaj (corectat cu un coeficient de importanță) au permis stabilirea unei clasificări riguroase a acestora.

În funcție de importanța lor, în Munții Banatului se deosebesc zone de interes național (Semenic și Caraș—Anina) și de însemnătate internațională (Defileul Dunării). În urma propunerilor de sistematizare turistică a celor două zone de interes național este evidentă posibilitatea includerii acestora în categoria de importanță internațională, justificată de varietatea potențialului turistic natural și de gradul de accesibilitate ridicat.

2. Propuneri privind sistematizarea stațiunilor din Munții Banatului

În Munții Banatului prind contururi noi stațiuni în localități turistice, unele cu rol de destinație în cadrul turismului de sfârșit de săptămână sau cu sejur ridicat (concedii, vacanțe) și majoritatea cu rol de dispersie în zonele învecinate.

Stațiunea climaterică Semenic este o stațiune tipică, de talie națională și chiar internațională, un obiectiv recreativ de valoare apreciabilă.

În cadrul sistematizării stațiunii s-au urmărit rezolvarea unor deziderate specifice stațiunilor de munte, în primul rând s-au delimitat zonele favorabile pentru practicarea schiului, omologarea pârtiilor de schi, care să satisfacă cerințele de practicare a acestui sport, de la începători până la avansați și competitivi. S-a avut în vedere și accesul spre bazele de cazare, care să nu se intersecteze cu pârtiile de schi, creându-se o rețea de circulație și penetrație în stațiune, care nu întrerupe domeniile schiabile sau accesul la pârtii.

Pentru extinderea zonelor de agrement, se propune crearea unui patinoar în partea de sud a stațiunii, în căldarea golului alpin al Goznei, unde se vor capta izvoarele existente și se va ridica un baraj de pământ înalt de 2 m. Lacul format va fi utilizat în timpul verii pentru baie, iar iarna ca patinoar.

Pentru mărirea intervalului de utilizare a pârtiilor de schi, este necesară iluminarea lor.

În partea de sud a stațiunii se propune dezvoltarea zonei de agrement și sportive, având în vedere că există o bună însorire și mai ales că există un teren relativ plat. Nu trebuie scăpată din vedere nici perioada fără zăpadă, când se impune crearea unei motivații turistice. Scăderile spectaculoase ale frecvenței turiștilor în lunile martie—mai și septembrie—octombrie au efect negativ asupra mediei anuale, fapt explicabil prin aceea că în perioada respectivă nu este creată o motivație destul de puternică pentru a determina pe turiști să aleagă Semenicul față de alte stațiuni. Normarea curbei sezonality este posibilă numai prin diversificarea ofertei turistice, întrucât condițiile naturale favorabile nu sunt suficiente pentru a menține motivația turistică la aceeași cotă.

Conferirea unui caracter polivalent ofertei turistice în stațiunea Semenice, pentru ambele sezoane turistice, este unica modalitate de sporire

a încășărilor, de aplatizare a curbei sezonality și de îmbunătățire a serviciilor turistice.

Estimarea capacității de cazare. Pentru stațiunile montane din sud-vestul Franței, calculul capacității de cazare s-a făcut în funcție de suprafața înzăpezită (1 km^2 suprafață înzăpezită = 100 locuri de cazare), având în vedere și un grad ridicat de dotare cu mijloace mecanice de transport care să permită turiștilor deplasări la distanțe mai mari.

Pentru stațiunea Semenik, luând în considerare gradul de echipare și utilare și suprafața golului alpin de 12 km^2 , cu o densitate de 150 locuri de cazare la 1 km^2 , se obține o capacitate maximă de 18 000 locuri de cazare. La ora actuală, capacitatea de cazare totalizează doar 460 locuri.

Pentru stațiunile de iarnă, principalele motivații sunt practicarea schiului, iar indicatorii cei mai importanți sunt: metri pârtie/loc cazare și capacitatea de transport, persoane/oră per loc cazare.

Pârțiile amenajate sunt cele mai solicitate de turiști, alături de capacitatea de transport pe cablu, deoarece le permite mai multe coborări pe aceste pârtii pe timpul sejurului.

În comparație cu alte stațiuni internaționale, profilate pentru practicarea sporturilor de iarnă, redăm mai jos situația stațiunii Semenik, în funcție de cei doi indicatori.

Stațiunea	Metri pârtie/loc cazare	Capacitatea de transport persoane/oră per loc cazare
1. Cortina d'Ampezzo (Italia)	8,00	1,00
2. Madena di Campiglia (Italia)	6,50	1,45
3. Chamrousse (Franța)	5,00	1,13
4. Davos (Elveția)	5,80	1,55
5. Zell am See (Austria)	5,60	1,40
6. Semenik	8,26	0,43

Se constată că lungimea pârtiilor de schi raportată la numărul locurilor de cazare este mai mare în Semenik față de celelalte stațiuni internaționale din Europa, iar capacitatea anuală de transport pe cablu (0,45) este cel puțin de trei ori sub media internațională.

Prin urmare, se impune o triplare a posibilităților de transport pe cablu raportată la capacitatea de cazare actuală, pentru a evita aglomărările ce se produc pe teleferic, cât și la baby-schi-lift. Propunem, astfel, construirea unei telegondole sau teleferic care să facă legătura între stațiunea Semenik și Crivaia. Lungimea telegondolei va avea 3 400 m, cu o diferență de nivel de 750 m, iar durata transportului de 30 minute, având capacitatea de 380 persoane/oră. Construirea acestei telegondole va contribui la creșterea coeficientului de utilizare a capacității de cazare a celor două stațiuni, va înlesni accesul pe domeniul

schibil din golul alpin al Semenicultui și la o creștere mai accentuată a numărului de schiori, respectiv de turiști, ajungându-se astfel la o corelare judicioasă între capacitatea stațiunii, a instalațiilor de transport pe cablu și a suprafețelor schiabile.

Din cele enumerate, se mai poate desprinde concluzia că Semenicultul dispune de o ofertă turistică încă redusă, că sunt necesare în continuare o serie de investiții care pot să o apropie de nivelul stațiunilor solicitate din țară (Poiana Brașov) sau din străinătate.

Se impune dotarea stațiunii cu încă un schi-lift care să lege valea cu Vârful Semenicult (1 440 m), cu o lungime de 800—900 m și o diferență de nivel de 115 m.

Stațiunea climaterică Crivaia este situată într-o zonă de păduri de brad și foioase compacte, la altitudinea de 650 m. Ea creează condiții favorabile de staționare-odihnă. Pe pîntenul de deal ce înaintează spre lacul Văliug, chiar pe linia lui sudică, se află amplasat un hotel și cabane, iar între ele s-au amenajat căsuțe și terenuri de sport.

Se impune crearea a două popasuri turistice, unul spre coada lacului Văliug, iar celălalt pe malul Bârzavei. Acestea vor completa ansamblul stațiunii. Acolo unde se va amplasa campingul, este necesară construirea unui baraj mic pe cursul Bârzavei, care va crea și un loc pentru baie.

Amplasarea oferă foarte bune condiții pentru realizarea unei stațiuni de odihnă și sporturi nautice, pentru practicarea schiului, ca și posibilitatea dezvoltării optime a turismului de week-end și tranzit sau ca punct de plecare, de dispersie a turiștilor în zonă. Datorită orientării nordice a versantului și apropierii de stațiunea Semenicult (peste 3 km), schiul se poate practica 5—6 luni pe an, urmând să fie exploatată într-un cadru integrat cu Semenicultul și Trei Ape. Prin această apropiere de cele două stațiuni, Crivaia poate fi inclusă într-un complex turistic cu profil de organizare și exploatare, integrându-se atât în circuitul auto, cât și în turismul de drumeție. Trebuie să se depisteze terenurile ce dispun de noi posibilități de amenajare a pârtiilor de schi, iar cele existente să fie întreținute și dotate cu mijloace de transport pe cablu. Pârtiile existente dispun de diferite grade de dificultate, de la cele pentru începători și până la practicarea schiului de mare dificultate. Diferența de nivel de aproape 800 m față de vârful Gozna oferă posibilitatea practicării schiului de mare dificultate cu pornire din Semenicult și sosire la Crivaia.

Apropierea de stațiunea Semenicult și morfologia de detaliu a reliefului dintre aceste două stațiuni (pante de mare dificultate, combinate cu pante line și lungi) va permite ca ele să lucreze în compensare, perioadele de solicitare maximă nefiind aceleași pentru fiecare în parte. Legătura ce se crează între cele două stațiuni influențează favorabil pe fiecare dintre ele. Prin legarea stațiunilor Semenicult și Crivaia prin teleferic, se va asigura în timpul verii preluarea în perioada de vârf a unei părți a turiștilor și sportivilor veniți pentru practicarea sporturilor nautice pe lacul Văliug, lac ce oferă foarte bune condiții pentru înot, canotaj, yahting, schi nautic.

Iarna, stațiunea Crivaia va putea prelua o parte din turiștii veniți pentru practicarea schiului în stațiunea Semenicult. Apare deci posibilita-

tea de compensare atât la cazare, cât și la deservire. Având fiecare un conținut sporit complementar de atracție turistică, foarte diferit între ele, apropierea contribuie la mărirea potențialului turistic al fiecăreia.

Stațiunea Lacul Văliug este amplasată pe malul lacului cu același nume și cuprinde lacul și Poiana Mare ce se desfășoară până la pîntenul de deal împădurit. Pe malul lacului s-au amenajat două vile al Uzinei Constructoare de Mașini și a Combinatului Siderurgic Reșița, dotate cu debarcader și pontoane, o bază sportivă nautică și restaurantul terasă „Semenic”.

Considerând că însuși barajul este un punct de atracție turistică, în apropierea lui s-au amenajat un popas turistic, un restaurant cu terasă, ce oferă o perspectivă deosebit de frumoasă localității Văliug, un teren de parcare. Clubul nautic va domina prin importanța lui întregul lac. Malul lacului se pretează la o amenajare în toată lungimea lui pentru agrement și sport.

Se pot amplasa căsuțe de tip lacustru, pe piloni, la marginea lacului, care vor putea satisface solicitările turiștilor amatori ai sportului de apă sau pescari amatori.

Pentru a crea posibilitatea de plajă, malul fiind destul de abrupt, s-au prevăzut platforme ce înaintează spre lac și pontoane plutitoare, ce vor fi ancorate de mal, accesul făcându-se prin punți.

Considerând că pentru un turist sunt necesari 5 m² de plajă, se vor construi platforme de debarcadere în suprafață de 5 000 m² asigurând locuri de plajă pentru cca 1 000 de turiști. Amenajarea lacului trebuie să se facă în terase pentru a se putea mări suprafața de înscriere, cât și pentru dotarea acestor plaje cu anexele corespunzătoare.

De asemenea, propunem ca spre coada lacului, pe malul drept, să se extindă stațiunea Crivaia, să se amenajeze un debarcader și un heliport.

Stațiunea Trei Ape se află pe malul stâng al lacului de acumulare cu același nume. Câteva din realitățile din teritoriu: vecinătatea celor două sate, Brebu Nou și Gârâna, propune să devină sate turistice, cadrul natural complex (lac, munte, poiene, arii bogat împădurite), sporturilor nautice, vecinătatea și legătura nemijlocită a unor subzone de interes turistic major (Semenic). Originalitatea sa în comparație cu celelalte două lacuri (Văliug și Secu) este, pe de o parte, altitudinea mai mare (850 m), iar, pe de altă parte, amplasarea lui într-un peisaj, cu versanți domoli, cu fânețe și pășuni.

Cele trei brațe ale lacului pot deveni suportul unor lungi plimbări de agrement și de practicare a înotului și a sporturilor nautice, iar pantele orientate spre sud și sud-vest, pe malul lacului, oferă condiții optime pentru plajă.

Din cele enumerate mai sus, rezultă atât oportunitatea amplasamentului, cât și necesitatea realizării funcționării stațiunii Trei Ape ca un centru polarizator al zonei Brebu—Gârâna, drept pentru care propunem extinderea stațiunii și pe malul drept al lacului, în apropierea barajului, construirea unui pod peste brațul Brebu și a unui teleferic care să facă legătura cu stațiunea Semenec.

Existența unor terase turistice consacrate de mare valoare peisagistică, face ca stațiunea să devină centru de dispersie a turiștilor în zonă. Între stațiunea Trei Ape și localitatea turistică Gărâna se pot stabili legături de cooperare, deoarece în sezonul de vârf Gărâna poate prelua o parte din turiștii sosiți pentru odihnă și agrement în stațiune.

Stațiunea Breazova. Propunem construirea unui obiectiv special pe insula lacului Breazova. Stânca ce sprijină cele două baraje construite la începutul secolului al XX-lea, este înconjurată pe trei laturi de apele lacului de acumulare și cea de a patra latură este un abrupt, înalt de 45 m, ea depășește cu 18 m nivelul apei.

Obiectivul ce urmează a fi amplasat reclamă o soluție arhitecturală cu caracter excepțional, el se integrează în inelul de circuit turistic al lacurilor de pe Bârzava.

Asigură prin accesibilitate mărită un coeficient de utilizare și exploatare ridicat și, totodată, un centru de dispersie a turiștilor spre celelalte stațiuni.

În scopul lansării întregii regiuni turistice a Munților Banatului pe piața turistică internațională se propune realizarea acestui obiectiv turistic de prestigiu cu dotare și echipare corespunzătoare.

La cca 3 km de lac se află două domenii schiabile, cele „Trei poieni” ($S=250$ ha) și „Radomir—Goleț” ($S=1\,250$ ha). Pe vârful Radomir (1 100 m) se vor putea realiza două pârtii de schi cu o lungime de 3 km și o diferență de nivel de 600 m, orientate nord-vest și nord-nord-vest, de mare dificultate, folosite de cei avansați și de sportivii de performanță, iar pe domeniul schiabil, cele „Trei poiene” pârtiile sunt pentru începători și amatori.

Forma lacului, dimensiunile sale, relieful malurilor, zonă bogat împădurită formează un ansamblu care urmează să fie transformat într-un parc amenajat și dotat complex cu rol de protecție a viitoarei stațiuni.

Fiind situate în aceeași zonă turistică și la distanțe mici unele față de altele, stațiunile Semenice, Crivaia, Trei Ape, Lacul Văliug și Breazova se constituie într-un complex, un *model de stațiuni integrate* din Masivul Semenice. Aceste stațiuni sunt legate între ele în așa fel, încât crează un complex larg pentru practicarea sporturilor de iarnă și a celor nautice, pe aproape tot timpul anului, mărind astfel oferta turistică din această zonă montană a Munților Banatului.

Dezvoltarea acestei rețele de stațiuni din Masivul Semenice va conduce și la dezvoltarea sectoarelor economice legate de executarea, deservirea și întreținerea acestora și, implicit, a localităților care participă la aceasta. Dezvoltarea stațiunilor turistice a creat condiții pentru diversificarea activității unei părți din populația comunelor Văliug și Brebu Nou, încadrate în personalul de deservire. Astfel, numai în comuna Brebu Nou (cu localitățile Brebu Nou și Gărâna) peste 40% din populația activă este cuprinsă în sectorul de circulație al mărfurilor, iar cea din comuna Văliug în proporție de 31,9%. Cea mai mare parte din populația aptă de muncă a comunei Văliug este cuprinsă în sectorul construcției cu destinație turistică (complex de deservire, hoteluri, baze de agrement fie pe malul lacului Văliug, fie pe cel de la Crivaia sau pe Semenice).

Stațiunea Secu este una din principalele zone de agrement al municipiului Reșița, datorită în special ambianței specifice pe care o realizează în peisaj oglinda de apă, precum și datorită posibilităților multiple de recreere pe care le oferă: cură de soare, înot, canotaj, schi nautic.

Orientarea terenului este mai puțin favorabilă (spre nord) dar permite o însorire suficientă a sa pe tot timpul zilei, încât am propus extinderea stațiunii pe malul drept, mult mai însorit și construirea unui teleferic care să deservească domeniul schiabil, aflat tot în partea dreaptă a lacului.

Acest obiectiv poate fi îmbunătățit atât sub aspect calitativ, cât și în ce privește capacitatea de recepție, în special în zona de la coada lacului, cu amenajări corespunzătoare, vizând atât luciul apei, cât și suprafețele de teren domoale din zonă. Încărcătura sa maximă poate ajunge la 3 000 de vizitatori. Este necesară punerea în valoare a zonelor de pe malul lacului, care pot asigura condiții de plajă, odihnă și recreere. Propunem amenajarea unor bazine în cuveta lacului cu plase de sârmă pentru practicarea înotului de către începători, la diferite trepte de adâncime, precum și a unor terenuri de tenis, golf etc.

În viitoarele dimensionări ale stațiunilor din Munții Semenic s-a ținut cont de potențialul turistic al zonei de influență, de cererea turistică pentru sporturile de iarnă, nautice, inclusiv de turismul de sfârșit de săptămână. În cadrul zonei turistice Semenic s-au delimitat izocrone de dispersare a turiștilor.

1. *Izocrona de 30 minute* față de Reșița, cuprinde lacul și stațiunea Secu, Dealul Golului, zona de la km 8 pe șoseaua Reșița—Caransebeș, practicându-se un turism de agrement la sfârșit de săptămână;

2. *Izocrona de 45—60 minute*, cuprinde satul Văliug, lacurile Brea-zova și Văliug, stațiunea Crivaia. Și în această zonă se resimt tot mai mult influențele turismului de sfârșit de săptămână, mai ales în sezonul de vară;

3. *Izocrona de 60—100 minute*, în care se înscriu stațiunile Semenic și Trei Ape, localitățile turistice Brebu Nou și Gârâna.

Se poate aplica și un coeficient de simultaneitate a repartiției, din care să rezulte capacitatea de exploatare directă a zonei, plus un spor acoperitor pentru week-end sau turismul de sfârșit de săptămână în funcție de distanțele față de oraș.

Stațiunea Mărghițaș. Aceasta este profilată pentru odihnă și turism de sfârșit de săptămână, week-end, turism științific de congrese și turism sportiv. Stațiunea se află la 12 km de lacul Buhui și de viitoarea stațiune Buhui de pe malul lacului.

La valoarea deosebită a cadrului natural, cu totul inedit, peisaj de mare varietate, vegetație și faună bogată, oglinda lacului Mărghițaș, se adaugă existența unor fenomene carstice din cele mai interesante din țară: peșteri (Buhui, Mărghițaș, Plopa, Morii) chei (Buhui, Gârliștei) etc. În partea de nord a stațiunii există domenii schiabile, care necesită a fi dotate cu un teleschi. Existența unor trasee de drumeție consacrate, care se încadrează în zonă, toate măbind oferta turistică a stațiunii.

Stațiunea Buhui. Este vorba propriu-zis de viitoarea stațiune care ar urma să fie amplasată pe malul lacului cu același nume. Aceasta va avea un profil de sejur și tranzit. Împreună cu stațiunea Mărghitaș se poate conjuga și lua un caracter de exploatare și organizare. La șapte kilometri spre Anina se află platoul Maial, cu unități de alimentație publică și cu hanul Diana. Zona este bogat împădurită, oglinda lacului Buhui, fenomenele carstice dau peisajului o particularitate cu totul deosebită și inedită. Amenajarea malurilor din apropierea barajului și a cantonului silvic, cât și modernizarea căilor de acces măresc gradul de atractivitate al viitoarei stațiuni.

3. Propuneri pentru manejarea unor locuri destinate recreerii locuitorilor din municipiul Reșița

Dealul Golului constituie un obiectiv important, care are un potențial recreativ considerabil, prin poziția și mărimea lui, precum și prin valoarea peisagistică. Un cvasiplatou cu o suprafață de cca 22 ha, neîmpădurit, în imediata apropiere a centrului Reșiței, dominând cu peste 100 m altitudine Reșița, cu o frumoasă perspectivă asupra orașului și a împrejurimilor, este un adevărat dar natural pentru nevoile recreative ale locuitorilor. Accesibilitatea spre platou va fi realizată prin instalarea unui plan înclinat cu cale dublă, cu două cabine-vagon cu 30 locuri, iar capacitatea de transport va fi de cca 300 călători/oră într-un sens și cu 1 800—2 400 călători/zi.

Dealul Golului, făcut accesibil printr-o astfel de instalație, va oferi o suprafață variată de relief de cca 22 ha situată la altitudinea de 340—380 m, cu o splendidă perspectivă panoramică. Propunem construirea unui hotel tip belvedere cu o capacitate de până la 300 locuri, cu restaurant și terasă de până la 800 locuri, terenuri pentru practicarea sporturilor (tenis, popice, handbal etc.).

Ca un element de mare originalitate se apreciază amenajarea posibilă a celor două doline existente, prin impermeabilizarea patului de roci, în ștranduri cu o capacitate de cca 550—800 locuri.

Rapiditatea accesului — zona integrându-se practic în structura orașului — îmbinată cu originalitatea și valoarea sa recreativă, va face ca ea să devină un obiectiv foarte căutat zilnic de localnici cât și de turiștii în trecere prin Reșița.

Un alt obiectiv posibil de amenajat ca bază recreativă, situat în imediata vecinătate a centrului orașului, de aceea total accesibil, este pădurea de pe Dealul Crucii, cu o suprafață de cca 60 ha, zonată funcțional ca pădure de agrement.

Aici se vor putea realiza următoarele dotări: o terasă restaurant; realizarea unei rețele de promenadă, cu adăposturi și puncte de belvedere; amenajarea unor terenuri sportive.

Zona fiind situată în plin centru al orașului, accesibilă și dinspre cartierul Lunca Bârzavei, va putea deveni, fără îndoială, un obiectiv recreativ de mare interes.

Un alt obiectiv recreativ propus este *Zona km 8* (Dealul Comoara), situată pe șoseaua Reșița—Caransebeș. Aceasta oferă condiții optime pentru amenajarea unei baze recreative, accesibilitatea ei fiind foarte bună. Se propune amplasarea unui motel cu 300 locuri, o braserie rotativă, cu terase, o piscină și o zonă de campare. În apropiere se află și parcul dendrologic „Ezerișel”.

Zona poate deveni un obiectiv de mare căutare pentru locuitorii municipiului Reșița, oferind o suprafață de instalare la liberă alegere a vizitatorului pentru plajă, pentru picknick, călărie.

Ostrovul Mare—Moldova Nouă. Acest obiectiv se pretează la amenajarea unei stațiuni a prieteniei popoarelor riverane Dunării, cu dotări din cele mai diverse pentru participarea la sporturile nautice.

Depresiunea Almăjului dispune de o unitate turistică, de aceea este necesară construirea unei cabane și a unei baze nautice pe malul lacului de la Valea Minișului, precum și construirea unei cabane pe Valea Rudăriei și a Putnei, cât și pe malul lacului Tăria, Bozovici, acest centru turistic în devenire, va juca un rol important de dispersie a turiștilor în zonele învecinate.

Există largi posibilități de colaborare cu Iugoslavia, datorită distanței scurte atât pe cale rutieră, cât și pe cea aeriană, între Belgrad și întreaga zonă a Munților Banatului. Distanța dintre Belgrad și zona centrală a Munților Banatului este în jur de 160 km (egală cu distanța dintre București și Predeal). În felul acesta poate fi lansată cu succes întreaga ofertă turistică a Munților Banatului pe piața turistică iugoslavă, dar mai ales cu Serbia și Voivodina, unde cea mai mare parte este ocupată de Câmpia Voivodinei sau de o zonă colinară, Munții Serbiei ocupând doar partea de est, la granița României cu Bulgaria.

Propuneri de trasee turistice complexe. Analiza de detaliu a repartiției teritoriale a zonelor și obiectivelor turistice recomandă următoarele trasee:

1. Belgrad—Naidăș—Sasca Montană—Cărbunari—Moldova—Bazias—Naidăș—Belgrad (115 km în Munții Banatului și 206 km în Iugoslavia);

2. Belgrad—Naidăș—Oravița—Anina—Bozovici—Cărbunari—Moldova Nouă—Pojejena—Naidăș—Belgrad (200 km în Munții Banatului și 205 km în Iugoslavia);

3. Belgrad—Naidăș—Pojejena—Moldova Nouă—Berzasca—Orșova—Băile Herculane—Bozovici—Oravița—Naidăș—Belgrad (465 km în țară și 206 km în Iugoslavia);

4. Belgrad—Naidăș—Oravița—Anina—Reșița—Stațiunea Crivaia—Stațiunea Semenice—Grădinari—Oravița—Naidăș—Belgrad (256 km în Munții Banatului și 205 km în Iugoslavia);

5. Belgrad—Smederevo—Požarevac—Veliko Gradište—Golubac—Donji Milanovač—Râul Porečka—Valea Sip—Barajul Porțile de Fier—Drobeta-Turnu Severin—Orșova—Moldova Nouă—Naidăș—Belgrad (190 km în țară și 361 km în Iugoslavia);

6. Belgrad—Naidăș—Anina—Reșița—Caransebeș—Poiana Mărului—Muntele Mic—Caransebeș—Bozovici—Oravița—Naidăș—Belgrad (413 km în județ și 206 km în Iugoslavia).

Pentru o mai bună circulație în zonă sunt necesare: modernizarea șoselelor Reșița—Anina, prin Iabalcea, trecând pe la Peștera Comarnic

(32 km); Brebu-Nou—Slatina Timiș (cu legătură la șoseaua internațională (E70); Bocșa—Ocna de Fier—Dognecea—Secășeni; Sasca Montană—Cărbunari—Șopotu Nou; urgentarea lucrărilor la șoseaua Orșova—Moldova Nouă, prin Cazane, precum și amenajarea drumului forestier de mare valoare turistică Văliug—Crivaia—Buhui—Anina.

Se propune urgentarea finalizării modernizării drumului Berzovia—Vermeș—Buziaș (28 km) pentru a atrage o parte din fluxurile turistice ce se îndreaptă spre această stațiune, către zona Munților Banatului; a drumului ce unește coada lacului Secu cu Văliug (14 km).

Rețeaua rutieră locală, foarte funcțională și fluentă, formată dintr-un inel central, Anina—Bozovici—Iablanița—Caransebeș—Reșița, care are legături radiale spre toate direcțiile, penetrație Naidăș—Oravița și artera Caransebeș—Orșova constituie o zonă de tranzit național și internațional care deservește parțial cele trei zone turistice din Munții Banatului. Nodul rutier cuprinde în centrul său zona turistică Semenice și Anina, cu cel mai mare grup de stațiuni și cu legături care prind în tranzit toate celelalte zone turistice.

Într-un viitor apropiat se va construi pe teritoriul țării noastre autostrada transeuropeană nord—sud, magistrală care va urmări, în general, actualul traseu al drumului european E70, străbătând Polonia, Cehia, Slovacia, Ungaria, România și Bulgaria.

Prin traversarea culoarului Timiș—Cerna de către o derivație din autostrada transeuropeană se va realiza o mărire a traficului, o dezvoltare continuă a fluxului turistic din străinătate spre Munții Banatului. La autostradă se poate racorda și marele circuit și micile circuite turistice din jurul Munților Banatului.

Propunem amenajarea corespunzătoare pe toate arterele de circulație rutieră a unor hanuri, moteluri, popasuri turistice, utilizate conform normelor internaționale. Unitățile de cazare să fie de confort redus, accesibile tuturor categoriilor de turiști, integrate în actualul context de mare dezvoltare pe care îl cunoaște turismul atât în țara noastră, cât și pe plan internațional. Trebuie să se realizeze din toate axele rutiere care străbat Munții Banatului trasee turistice de mare spectaculozitate, adevărate *drumuri panoramice* și, totodată, se impune și diversificarea ofertei pentru turismul internațional, lansând pe piața turistică internațională produsul turistic de marcă pentru Munții Banatului — „carstil bănățean“.

Mai multe zone turistice din Munții Banatului dispun de un potențial turistic ridicat, însă datorită accesibilității necorespunzătoare și a existenței bazei de cazare nesatisfăcătoare, acesta este slab valorificat turistic. Propunem amenajarea de unități de cazare în apropierea drumului european E70, la Armeniș, Topleț și Mehadia; cabane pe Valea Berzasca, pe Valea Sirinei, care vor contribui la o valorificare corespunzătoare, superioară, a potențialului turistic al Munților Banatului, mai ales a celui din Munții Almăjului; un monument și un popas turistic la intrarea Dunării în țara noastră, care să marcheze acest loc, precum și amenajarea unui sat de vacanță cu specific pescăresc, la Baziaș.

Amenajarea corespunzătoare a golfurilor Mraconea, Liubcova, organizarea unor sate de vacanță, precum și a altor forme foarte apreciate de turiștii străini. Mai propunem, de asemenea, construirea unui popas tu-

ristic pe malul Lacului Mare de la Dogenea, deoarece la sfârșit de săptămână un mare număr de turiști se deplasează aici din Reșița și Bocșa.

Se impune dotarea temeinică a unor baze portuare la Orșova și Moldova Veche, la Dubova și Liubcova, care să constituie puncte de intrare în țară sau „escale” de 1—2 zile ale croazierelor turistice fluxiale de pe Dunăre.

Existența căii ferate Oravița—Anina, utilizată în scopuri turistice, va constitui un obiectiv turistic de mare atractivitate în viitor.

Munții Banatului dispun de sute de kilometri de cale ferată forestieră cu ecartament îngust, în prezent nefolosite. Prin amenajarea acestora în scopuri turistice, ele ar atrage un mare număr de turiști, prin însăși originalitatea lor (un trenuleț, fie cu microlocomotivă electrică, fie cu una cu abur). În felul acesta s-ar continua o tradiție mai veche, deoarece odinioară se practicau excursii folosindu-se mijloace de transport originale atât la Reșița, cât și în împrejurimi.

De asemenea, în cadrul sistemului hidroenergetic de pe Bârzava, există o mulțime de canale de aducțiune a apei care, în majoritatea lor sunt însoțite de o cale ferată cu ecartament îngust, folosită în scopul curățirii canalului. Aceste linii pot fi folosite în scopuri turistice prin punerea în funcțiune a unor locomotive mici, cu aburi, care altădată făceau parte din peisajul zonei. Canale și linii de acest fel străbat zonele Munților Banatului, în speță Semenicului, de un farmec deosebit, zone inaccesibile turiștilor prin alte mijloace de transport. Pe lângă faptul că ele pătrund în zone peisagistice deosebite, în același timp ele străbat o serie de poduri, podețe, viaducte, tunele, constituind în mare parte întregul sistem hidroenergetic din masivul Semenic, cu caracter de unicat, printre primele din țară, încadrate într-un peisaj cu o mare notă de originalitate. Acestea vor constitui un produs turistic de prim rang pentru Munții Banatului, ce poate fi lansat pe piața turistică internațională, iar rentabilitatea lor va fi indiscutabilă, deoarece în câțiva ani își pot amortiza fondurile de investiții.

Echiparea și dimensionarea, sub raportul capacităților de cazare, a tuturor localităților turistice, constituie adevărate „noduri” sau „poli” de dispersie a turiștilor în zonele învecinate (Reșița, Oravița, Orșova, Anina, Moldova Nouă, Caransebeș, Bocșa, Bozovici).

Construirea în apropierea Peșterii Comarnic și la Carașova, la intrarea în Cheile Carașului, a unui popas turistic și electrificarea peșterii va contribui la integrarea acestui valoros monument al naturii în circuitul turistic intern și internațional. Întreaga amenajare a zonei de protecție a Peșterii Comarnic, în scopuri recreativ-turistice trebuie executată în așa fel încât toate dotările necesare să constituie o contribuție esențială la mărirea valorii esteto-peisagistice, să se integreze perfect în cadrul natural deosebit de pitoresc și să devină un punct de dispersie a turiștilor în zonă, spre Cheile Carașului, Crivaia, Maia, Mărghițaș, Buhui etc.

Integrarea colecției de mineralogie estetică a colecționarului Constantin Grescu din Ocna de Fier în circuitele turistice este absolut necesară, căci colecția posedă o serie de rarități mineralogice de importanță deosebită atât pe plan național, cât și european, posedând unicate mondiale.

Amenajarea peșterilor Poncova din Ciucaru Mare, Comarnic și Buhui din Munții Aninei vor asigura condiții de vizitare confortabile.

Peștera Buhui este străbătută de un curs subteran pe o lungime de 3 200 m, ceea ce-i mărește atractivitatea. Se mai propune, de asemenea, ca pe lângă amenajările limitate pentru asigurarea condițiilor optime de vizitare și electrificare a lor, să se lanseze unele lucrări de anvergură, ca: săparea de galerii artificiale, precum și construirea unor baraje de ridicare a apei necesare navigației, dotarea cu bărci sau mici vapoare.

Având în vedere întregul program de sistematizare al spațiului turistic din Munții Banatului, cu precădere a Munților Aninei, aceste lucrări se vor realiza și vor atrage un număr mare de turiști. Faptul este confirmat de Peștera Chișcău, cât și de Peștera Postojna, care atrage anual peste 600 000 de turiști. Această propunere se bazează și pe faptul că aceeași șosea E70 poate atrage fluxuri turistice din țările Europei Vestice și Centrale, oferindu-le o gamă variată de obiective, mai bogată decât în țările vecine.

Intrucât în cea mai mare parte a Munților Banatului rețeaua de drumuri forestiere se suprapune celei de interes turistic, este necesar ca în amenajarea lor să se țină seama de scopurile turistice.

Amenajarea potecilor din Cheile Nerei și în cele ale Carașului, fixarea de balustrade în locurile periculoase, cât și la punctele de belvedere, construirea unor punți suspendate acolo unde poteca trece prin vad, la locurile numite „La Cârliche” (Cheile Nerei) și Prolaz (Cheile Carașului), precum și refacerea marcajelor turistice degradate atât în chei, cât și în Munții Aninei reprezintă obiective inerente procesului de organizare adecvată a spațiului.

Deschiderea aeroportului internațional de la Timișoara (1908), precum și a celui de la Caransebeș oferă posibilități de valorificare prin agențiile județene de turism ale județelor Timiș, Caraș-Severin, Mehedinți prin programe comune și combinate, a ofertei deosebit de complexe a Munților Banatului. Programele combinate pot cuprinde croaziere pe Dunăre, vizite la obiective cultural-istorice, trasee în circuit sau sejururi de scurtă durată într-o stațiune montană, folosind toate mijloacele de transport (avion, autocar, vapor), metodă ce se practică cu succes pe piața turismului internațional.

Pentru noile lacuri de acumulare date în folosință în ultimii ani (Poneasca, Valea Minișului) și cele din apropierea Munților Banatului (Poiana Mărului, Scorilo, Herculan), propunem amenajarea de obiective turistice dotate complex, în vederea unor oferte corespunzătoare cererii turistice specifice economiei de piață și cu o valorificare optimă a resurselor naturale turistice.

Prognoza turistică. Pentru stabilirea unor date calitative de prognoze în dezvoltarea turismului din Munții Banatului s-au folosit „arboarele de pertinență” (priorități posibile) sau grafuri arborescente, când pornim de la un obiectiv fixat se „generează arborescent” obiective intermediare, mijloace necesare, metoda capătă caracter normativ, construcție previzională a variantelor posibile.

Cu ajutorul acestor arbori, propunem lansarea de mare amploare a „Festivalului lacurilor din Munții Banatului” în programul combinat cu „Litoralul Mării Negre—Munții Banatului”, ce se fundamentează:

ORGANIZAREA SPAȚIULUI TURISTIC DIN MUNȚII BANATULUI

- a. existența unei baze materiale turistice amplasată într-un cadru natural-economic și social-cultural propice dezvoltării turismului;
- b. amplasarea geografică în sud-vestul țării (cu multe puncte de vamă);
- c. existența unei tradiții în turism, care conferă populației primitoare calitatea de bună gazdă; cunoscutoare în cea mai mare parte a 2—3 limbi de circulație europeană.

Programul combinat cu litoralul oferă în perioada potrivită în spațiul Munților Banatului, satisfacerea a multiple motivații: odihnă activă la munte, sejur sportiv-nautic, pescuit, sporturi de iarnă, circuite inedite bănățene, posibilitatea de a cunoaște mai multe localități cu o veche tradiție în minerit și industrie, străbătând peisaje inedite, lacurile de acumulare, toate constituie o imagine de marcă a zonei.

Această ofertă ce se propune a fi lansată se fundamentează pe elemente „de marcă” prin care Munții Banatului se diferențiază de celelalte programe combinate cu litoralul românesc, și anume: cadrul montan, Valea Dunării, prezența reliefului carstic, cu toată gama de forme variate, bogăția și varietatea elementelor demografice, a variatului potențial cultural-istoric, clima cu un specific aparte, vânat și pescuit, 46% din populație urbană, zona liberă Moldova Nouă, construirea unei căi ferate care să lege Oravița cu localități de pe malul stâng al Dunării.

Efecte economice. Punerea în valoare a întregului potențial turistic asigură un coeficient mărit de rentabilitate a activității de turism prin creșterea ponderii turismului internațional, aport valutar, buna folosire materială a bazei existente. Totodată, se creează o mai bună folosire a forței de muncă stimulându-se calitatea serviciilor, creșterea prestigiului profesional.

Se asigură suplimentarea ridicării nivelului de trai al populației acestui ținut, prin încasări valutare din turism și efectul lor multiplicator. Din fluxurile turistice internaționale ce vor vizita Munții Banatului se recrutează clienții permanenți pentru *tratamente* la Băile Herculane sau pentru *sporturi de iarnă* pe Semenice, Trei Ape, Muntele Mic, *sporturi nautice* la Crivaia, Văliug, Trei Ape, Buhui, Secu, Poneasca, Poiana Mărului, Herculane *agroturism* în satele cu specific bănățean.

Întreaga echipare turistică a Munților Banatului trebuie să fie în concordanță cu tendințele generale pe plan mondial, unde se observă o diminuare a duratei sejurului într-un singur loc sau o singură țară și o pondere ridicată a turismului automobilistic și a celui individual, strâns legate de dorința de a cunoaște în cadrul unei singure călătorii a cât mai multe state, cât mai multe locuri.

BIBLIOGRAFIE

- BERBECARU, I., BOTEZ, M. (1977), *Teoria și practica amenajării turistice*, Editura Sport-Turism, București.
- GLAVAN, V., STOIAN, O. (1978), *Potențialul turistic montan din România. Categoriile de potențial și posibilitățile de valorificare în turism*, în *Studii de turism*,

- A V-a Sesiune de comunicări științifice, noiembrie 1977, vol. II, Turism montan, București.
- GUERIN, J. P., GUMCHIAN, H. (1978), *Pourquoi les sports d'hiver? Mytologie est pratiques*, Grenoble.
- HEIMAYER, P. (1975), *Tirol — ein geographischer Exkursionsführer*, Innsbrucker geographische Studien, 2.
- LEIMGRÜBER, W. (1975), *Leisure, Recreation and Tourism: a Model of Leisure Activity*, Fennia, 136.
- OLARU, M., *Munții Banatului. Studiu de geografia turismului*, Referatul tezei de doctorat, Craiova, 1984.
- SANDRU, I., (1969), *Considérations géographiques sur le tourisme dans les montagnes de la R. S. Roumanie*, in *Analele științifice ale Universității Al. I. Cuza, Iași*, sect. II, Geografie, tom XV, Iași.

ORGANISIERUNG DES TOURISTISCHEN RAUMES IM BANATER GEBIRGE

(Zusammenfassung)

Das Banater Gebirge verfügt über reichen und verschiedenen naturellen und anthropischen touristischen Ressourcen, aber als Verwertungsgrad des Tourismus ist dieses Gebiet schwächer entwickelt als andere Massiven der Rumänischen Karpathen. Der Aufsatz enthält Vorschläge für die allgemeine Organisation des touristischen Raumes, aber auch für die schon existierenden touristischen Orte oder sogar für die zukünftigen Orte, die hier eingerichtet werden (Mărghitaș, Buhui, Breazova). Den gegenwärtigen touristischen Potential und die Besonderheit einiger touristischen Zonen und Subzonen, durch spezifische Methoden analysierend, hat man Vorschläge gemacht, die dieses touristische Produkt des Banater Gebirge auf den inneren und internationalen touristischen Märkte versetzen, und zwar durch einige komplexe Programme, wie es die kombinierten Programme „Die rumänische Schwarzmeerküste das Banater Gebirge“ oder „Das Banater Gebirge-Jugoslawien“ sind.